

***ADVISORY COMMITTEE ON THE
FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES***

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

GVT/COM/III(2018)001
Latvian language version

**Comments of the Government of Latvia on the Third Opinion of the
Advisory Committee on the implementation of the Framework Convention for the
Protection of National Minorities by Latvia - received on 21 September 2018**

LATVIJAS KOMENTĀRI PAR VISPĀRĒJĀS KONVENCIJAS PAR NACIONĀLO MINORITĀŠU AIZSARDZĪBU KONSULTATĪVĀS KOMITEJAS TREŠO VIEDOKLI

Ievads

2018. gada 23. februārī Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību (turpmāk – Konvencija) Konsultatīvā komiteja pieņēma trešo viedokli par Konvencijas īstenošanu Latvijā. Latvijai viedoklis iesniegts ar Eiropas Padomes Demokrātijas ģenerāldirektorāta 2018. gada 23. maija vēstuli. Latvija trešo nacionālo ziņojumu par Konvencijas izpildi iesniedza 2016. gada 6. decembrī.

Latvija novērtē Konsultatīvās komitejas paveikto Konvencijas īstenošanas uzraudzībā un apliecina gatavību turpināt Konvencijā noteikto saistību izpildi, uzturot pastāvīgu dialogu ar Konsultatīvo komiteju. Latvija pateicas Konsultatīvajai komitejai par izteikto atzinību saistībā ar Latvijas sasniegto progresu dažādās ar sabiedrības integrāciju saistītās jomās. Latvija apņemas atbilstoši izvērtēt arī Konsultatīvās komitejas sniegtās rekomendācijas.

Izvērtējot jebkuras konvencijas īstenošanu, ir būtiski ņemt vērā situāciju konkrētajā valstī. Tādēļ Latvija uzskata, ka ir svarīgi izprast vēsturiskos apstākļus un valsts kontinuitātes doktrīnu, lai noteiktu samērīgumu starp personu, kas pieder pie nacionālās minoritātes un nav Latvijas Republikas pilsonis, tiesību nodrošināšanu un Latvijas kā neatkarīgas un suverēnas valsts eksistences pamatprincipu ievērošanu.

Latvijas komentāru kopsavilkums

Konvencijas piemērošanas sfēra

1. Ratificējot Konvenciju, Latvija ir izmantojusi savas tiesības noteikt „nacionālās minoritātes” definīciju un Konvencijas piemērošanas sfēru, kura ir daudz plašāka nekā daudzām citām Konvencijas dalībvalstīm. Latvija uzskata, ka Deklarācija, ko tā iesniedza, ratificējot Konvenciju, atbilst Konvencijas garam un mērķim un pastāvošajai starptautiskajai praksei.

Jautājumi, kas skar personas ar nepilsoņa statusu

2. Vēlamies atgādināt, ka, ņemot vērā Latvijas kā starptautisko tiesību subjekta kontinuitāti, pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Latvijas pilsoņu kopums tika atjaunots tāds, kāds tas bija pirms 1940. gada 17. jūnija, respektīvi, pirms Latvijas prettiesiskās okupācijas. Tādējādi pēc neatkarības atjaunošanas Latvija nevis no jauna piešķir pilsonību personām, kurām tā jau bija pirms Latvijas okupācijas, bet gan atjaunoja šo personu tiesības *de facto*. Turklāt no starptautiskajām tiesībām nekādi neizriet Latvijas pienākums automātiski piešķirt pilsonību tām personām un viņu pēctečiem, kuri nekad nav bijuši Latvijas pilsoņi un kuri Latvijā ieceļojuši okupācijas laikā.
3. Nepilsoņa statuss (bijušās PSRS pilsoņu statuss, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības) ir pagaidu statuss, kas tika izveidots, lai šīs personas ar laiku iegūtu Latvijas pilsonību vai izvēlētos citu valsti, ar kuru nostiprināt savu tiesisko saikni. Latvija ir radījusi visus priekšnoteikumus, lai personas, kurām ir nepilsoņa statuss, varētu iegūt Latvijas pilsonību, proti, Pilsonības likums ir vairākkārt grozīts, vienkāršojot naturalizācijas kārtību un atvieglojot prasības personai, kura vēlas naturalizēties, tādēļ nepilsoņiem ir tiesības jebkurā brīdī naturalizēties, iegūt Latvijas pilsonību un baudīt Latvijas pilsoņa tiesības.

4. Tādēļ Latvijā pastāvošie ierobežojumi attiecībā uz nepilsoņu tiesībām ir jāskata kontekstā ar iekļaujošu valdības politiku sabiedrības integrācijas jomā. Tiesības pildīt valsts dienestu vai ieņemt amatus, kas saistīti ar valsts drošību, kā arī vēlēšanu tiesības ir vēsturiski un tiesiski saistītas ar pilsonības institūtu, piederību valstij, īpašu valsts un indivīda tiesību un pienākumu kopumu. Turklāt noteiktie ierobežojumi ir samērīgi un atbilst arī citu valstu praksei. Tāpēc Latvija uzskata, ka šajās jomās nav nepieciešama tālāka Latvijas pilsoņu un nepilsoņu tiesību apjoma tuvināšana.
5. Nemainīga ir arī Latvijas nostāja par nepilsoņu tiesībām piedalīties pašvaldību vēlēšanās, proti, ka vēlēšanu tiesības ir nesaraucjami saistītas ar pilsoņa statusu un ka tiesību piedalīties pašvaldību vēlēšanās piešķiršana nepilsoņiem vēl vairāk tuvinātu nepilsoņu statusu pilsoņu statusam. Latvijas integrācijas politikas galvenais mērķis ir veicināt naturalizāciju un palielināt Latvijas pilsoņu skaitu, nevis nepilsoņu ar plašām tiesībām skaitu.

Diskriminācijas aizliegums

6. Latvija nepiekrīt Konsultatīvās komitejas apgalvojumam, ka diskriminācijas aizliegums uz etniskās piederības vai pilsonības pamata netiek regulēts Latvijas tiesību aktos. Vispirms vēlamies uzsvērt, ka Latvijas Republikas Satversmes 91. pantā ir iekļauts vispārējs diskriminācijas aizliegums, ko arī Konsultatīvā komiteja ir atzīmējusi, citējot Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2008-37-03. Tāpat vēlamies uzsvērt, ka Satversmes 89.pants nostiprina nesaraucamu saikni starp Satversmi un Latvijas starptautiskajām saistībām, un Satversmes tiesa vairākkārt ir uzsvērusi, ka Satversmē iekļautās cilvēktiesību normas tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē. Citiem vārdiem sakot, Satversmes 91.pantā nostiprinātais diskriminācijas aizliegums aptver visus aizliegtos pamatus, kuri izriet no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, tajā skaitā no Konvencijas.
7. Tāpat vēlamies norādīt, ka dažāda veida diskriminācijas, ieskaitot uz etniskās piederības pamata, aizliegums ir noteikts vairākos Latvijas Republikas normatīvajos aktos, tajā skaitā Krimināllikumā, Kriminālprocesa likumā, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, Darba likumā, likumā “Par tiesu varu”, Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, Pacientu tiesību likumā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un Izglītības likumā. Tajā pašā laikā vēlamies norādīt, ka katra valsts ir tiesīga lemt par to, kādas personas un personu grupas var kļūt par tās pilsoņiem. Latvijā piederību pie Latvijas pilsonības, pilsonības zaudēšanu un atjaunošanu un naturalizācijas kārtību regulē Pilsonības likums.

Valodas politika

8. Ņemot vērā vēsturiskās īpatnības, to, ka latviešu skaitliskais sastāvs 20. gadsimta laikā valsts teritorijā ir samazinājies, atsevišķās lielākajās pilsētās, arī Rīgā, pamatnācija joprojām ir minoritāte un latviešu valoda tikai nesēn atguvusi valsts valodas statusu, nepieciešamība aizsargāt valsts valodu un nostiprināt tās lietošanu ir cieši saistīta ar Latvijas valsts demokrātisko iekārtu. Ievērojot latviešu valodas kā valsts valodas nostiprinājumu Satversmē, kā arī to, ka globalizācijas apstākļos Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur var tikt garantēta latviešu valodas un līdz ar to arī pamatnācijas pastāvēšana un attīstība, latviešu valodas kā valsts valodas lietošanas jomas sašaurinājums valsts teritorijā uzskatāms arī par valsts demokrātiskās iekārtas apdraudējumu (Satversmes tiesas spriedums lietā nr. 2001-04-0103). Tādējādi valsts, nosakot valodu par valsts valodu, principā apņemas

garantēt pilsoņiem tiesības lietot šo valodu bez ierobežojumiem ne tikai privātajā dzīvē, bet arī attiecībā ar valsts iestādēm, sūtot un saņemot informāciju šajā valodā. Bez tam valsts varas institūciju lēmumi valstij būtisku vērtību, piemēram, valodas, pilsonības vai arī kultūras mantojuma, aizsargāšanai ir uzskatāmi par politiskiem lēmumiem (Satversmes tiesas spriedums lietā nr. 2005-02-0106). Tādēļ ir saprotams, ka Valsts valodas likums paredz saglabāt, aizsargāt un attīstīt latviešu valodu, vienlaicīgi, nodrošinot mazākumtautību integrāciju Latvijas sabiedrībā un ievērojot mazākumtautību tiesības izmantot savu dzimto vai citu valodu.

9. Latvijas normatīvajos aktos ir noteikts skaidrs regulējums latviešu valodas lietošanai valsts pārvaldes institūcijās. Tāpat ir noteikts, kādos gadījumos iespējams lietot mazākumtautību valodas saziņā ar valsts iestādēm, piemēram, saziņā ar policijas un ārstniecības iestādēm, glābšanas dienestiem un citām iestādēm steidzamos medicīniskās palīdzības izsaukuma gadījumos, noziegumu izdarīšanas vai citu likumpārkāpumu gadījumos.
10. Latvijas mediju vide ir komplicēta, un to precīzāk būtu definēt kā daudzveidīgu nevis kā dalītu pēc valodas principa. Saturs būtiski atšķiras savā starpā arī Latvijā veidotos krievu valodā rakstošos interneta portālos, kas sasniedz arvien lielāku auditorijas daļu un ir uzskatāmi par nozīmīgu informācijas avotu. Turklāt pētījumi rāda, ka daļa mazākumtautību auditorijas lieto mediju saturu latviešu valodā. Tādējādi viens no Latvijas mediju politikas mērķiem ir saglabāt/attīstīt mediju daudzveidību, kas nodrošina to, ka dažādas sabiedrības grupas mediju saturā redz savu interešu atspoguļojumu. Valsts īstenoto mediju atbalsta programmu ietvaros ir izdalīta atsevišķa kategorija, kurā mediji var pretendēt uz atbalstu, lai veicinātu mazākumtautības iekļaujoša satura veidošanu medijos latviešu valodā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019. – 2020. gadam

11. 2018. gada 17. jūlijā Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019. – 2020. gadam tika apstiprināts Ministru kabinetā un ir uzskatāms par pārejas perioda plānu, lai jau nākamajā nozares politikas plānošanas ciklā (2021. – 2027. gads) panāktu harmonizāciju ar Nacionālā attīstības plāna darbības termiņiem. Plāna galvenais mērķis ir nodrošināt integrācijas politikas nepārtrauktību un Nacionālā attīstības plāna noteikto uzdevumu izpildi, un tas paredz iepriekšējā nozares politikas īstenošanas ciklā noteikto uzdevumu turpināšanu, aptverot 3 rīcības virzienus: pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu un integrācijas sekmēšanu; nacionālās identitātes: valodas un kultūrtelpas kopšanu un integrācijas politikas koordināciju, sabiedrības procesu analīzi un jaunu pieeju izstrādi tajā.
12. Lai efektīvāk aktivizētu Latvijas iedzīvotājus sabiedrībai aktuālu izaicinājumu risināšanā, plānā ir paredzēts attīstīt dažādas mazākumtautību līdzdalības aktivitāšu atbalsta programmas, piemēram, ģimeņu apmaiņas programmu latviešu un mazākumtautību bērniem un jauniešiem; starpkultūru nevalstisko organizāciju (turpmāk – NVO) savstarpējās sadarbības projektus un mazākumtautību NVO atbalsta projektus. Tāpat tiks izstrādāta un īstenota sabiedrības izpratnes un informētības pasākumu kampaņa, veicinot dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanos, veicinot toleranci un sabiedrības saliedētību ar dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām, kā arī veicinot izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un informētību par pakalpojumu pieejamību mērķa grupām.

13. Savukārt, lai veicinātu uzticību starp latviešiem un nacionālajām minoritātēm, tiek īstenoti vairāki pasākumi, kas palīdz attīstīt savstarpēju dialogu un sadarbību. Piemēram, Kultūras ministrija kopš 2013. gada organizē mazākumtautību forumu, kas ik gadu pulcē ap 200 mazākumtautību NVO, valsts institūciju pārstāvjus, ekspertus un interesentus no visiem Latvijas reģioniem. Foruma rezultāti tiek apstiprināti Kultūras ministrijas Mazākumtautību organizāciju konsultatīvajā padomē un ir par pamatu jaunu pasākumu veidošanai un plānošanai nākamā budžeta gada ietvaros, tādējādi kļūstot par reālu ietekmes mehānismu, kas veido savstarpēju uzticēšanos un sadarbību.

Romu jautājumi

14. Kopš 2017. gada oktobra Latvijā darbojas pieci romu izcelsmes mediatori, kuru galvenais uzdevums ir veicināt un nodrošināt dialogu un sadarbību starp romu ģimenēm un pašvaldības iestāžu, kā arī valsts aģentūru speciālistiem tādās jomās kā izglītība, sociālie jautājumi, nodarbinātība, bērnu tiesības u.c. Romu mediators palīdz apzināt romu situāciju un aktuālos jautājumus vietējā līmenī, un, sadarbībā ar pašvaldības sociālo lietu pārvaldes, izglītības pārvaldes un citu iestāžu pārstāvjiem, rast atbilstošus risinājumus, lai veicinātu sociālā un nabadzības riskā nonākušo romu integrāciju un sociālo iekļaušanu vietējā līmenī. Turklāt romu mediators regulāri informē vietējos romu iedzīvotājus par sociālā atbalsta iespējām, piemēram, par konkrētiem Eiropas Sociālā fonda atbalsta pasākumiem un pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī motivē romus izglītoties, iesaistīties darba tirgū un kultūras un jauniešu pasākumos.
15. Mediatori arī veicina romu bērnu iesaistīšanos izglītības procesā, t.i., nodrošina regulāras tikšanās ar Izglītības pārvaldes pārstāvjiem un romu bērnu vecākiem, kā arī iespēju robežās apzina reālo situāciju romu izglītības jomā vietējā līmenī. Romu mediatori arī veicina romu skolēnu pieeju projekta „PUMPURS” atbalstam, kas paredzēts, lai mazinātu bērnu atteikšanos no iesaistīšanās izglītības procesā. Romu mediatori seko, lai romu bērni mācās vispārīzglītojošās skolās, nevis speciālajās izglītības iestādēs.
16. 2017./2018. mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs strādāja 4 romu tautības skolotāju palīgi (Jelgavas 4.sākumskolā, Lādežera pamatskolā, Baumaņu Kārļa Viļķenes pamatskolā un J.Raiņa Daugavpils 6.vidusskolā).

Izglītība

17. Grozījumi Ministru kabineta noteikumos par valsts pārbaudījumu norises kārtību, kas nosaka eksāmenu kārtošanu latviešu valodā, gan grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā, kas paredz ar 2019./2020. mācību gadu mazākumtautību izglītības iestādēs sākt pakāpenisku pāreju uz izglītību latviešu valodā vidusskolu posmā, nesatur diskriminējošas normas attiecībā uz kādu no mazākumtautībām, bet tieši pretēji – veicina latviešu valodas apguvi visiem. To mērķis ir sniegt vienlīdzīgas iespējas visiem skolu absolventiem bez jebkāda veida diskriminācijas. Atsakoties no lingvistiski segregētas izglītības sistēmas, skolu beidzējiem tiks nodrošinātas vienādas iespējas darba un izglītības tirgū, t.sk., profesionālās un augstākās izglītības iestādēs, kurās izglītība tiek īstenota valsts valodā.
18. Valdība turpinās atbalstīt valsts finansētas mazākumtautību pamata un vidējās izglītības programmas septiņās valodās: krievu, poļu, baltkrievu, ukraiņu, igauņu, lietuviešu valodās un ivritā, kas ir ievērojami vairāk nekā citās Eiropas valstīs.

19. Turpmāk tekstā ir iekļauti Latvijas valdības komentāri saistībā ar Konsultatīvās komitejas viedokli par atsevišķu Konvencijas pantu īstenošanu Latvijā.

Galvenie secinājumi

Tiesiskais un institucionālais tvērums

Viedokļa 11. punkts

20. Vēlamies uzsvērt, ka Satversmes ievada mērķis ir atgādināt par Latvijas valsts un pašas Satversmes tapšanu, kas patiešām bija latviešu nācijas gribas izpausme. Vēršam uzmanību, ka ievada tekstā ir arī atsauce uz Latviju, kas “atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības un ciena mazākumtautības”. Papildus norādām, ka Satversmes 114. pants par personu, kuras pieder pie mazākumtautībām, tiesībām saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību nav grozīts.

Viedokļa 13. punkts

21. Vēlamies norādīt, ka šajā punktā un pārējā viedokļa tekstā tiek lietots nepareizs apzīmējums Latvijas Republikas Krimināllikumam. Pareizi ir “Krimināllikums” (*Criminal Law*), nevis “Kriminālkodekss” (*Criminal Code*).

Konvencijas 3. pants

Konvencijas piemērošanas sfēra

Viedokļa 28. un 37. punkts

22. Latvija nepiekrīt apgalvojumam, ka Deklarācija, ko tā iesniedza ratificējot Konvenciju, ierobežo nepilsoņu iespējas tikt aizsargātiem Konvencijas ietvaros. Latvija ir izmantojusi savas tiesības noteikt „nacionālās minoritātes” definīciju un Konvencijas piemērošanas sfēru, kura ir daudz plašāka nekā daudzām citām Konvencijas dalībvalstīm. Latvija uzskata, ka Deklarācija atbilst Konvencijas garam un mērķim un pastāvošajai starptautiskajai praksei.
23. Atgādinām, ka Deklarācijas tekstā ir pausts, ka personas, kas nav Latvijas vai kādas citas valsts pilsoņi, bet pastāvīgi un legāli dzīvo Latvijas Republikā, nepieder nacionālajai minoritātei Konvencijas izpratnē. Bet persona, kas sevi identificē ar šai definīcijai atbilstošu nacionālo minoritāti, var izmantot Konvencijā paredzētās tiesības, ja vien likums nenosaka izņēmumus. Tātad Konvencija attiecas arī uz nepilsoņiem, kas identificējas kā kādai nacionālajai minoritātei piederīgi.

Viedokļa 29. punkts

24. Vēršam Konsultatīvās komitejas uzmanību uz neprecizitāti saistībā ar viedoklī norādīto Latvijas pilsoņu un nepilsoņu skaitu un citu valstu pilsoņu skaitu. Viedoklī norādītie statistikas dati atšķiras no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk - PMLP), kas uztur Iedzīvotāju reģistru un ir datu pirmavots, rīcībā esošās informācijas. Secināms, ka Konsultatīvā komiteja ir izmantojusi Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk - CSP) datus, kura informāciju saņem no PMLP, veicot tālāku datu apstrādi. Šīs datu apstrādes rezultātā tiek sniegta informācija, ka 2017. gada sākumā Latvijas pilsoņu skaits sasniedza 1 670 670, nepilsoņu skaits – 222 847. Tas nesaskan ar Pārvaldes rīcībā esošo informāciju: uz

2017.gada 1.janvāri Iedzīvotāju reģistrā reģistrēti ir 1 779 045 Latvijas pilsoņi un 228 855 Latvijas nepilsoņi.

25. PMLP un CSP dati nav salīdzināmi, jo PMLP vadās pēc fakta reģistrācijas, savukārt CSP izmanto dažādas datu apstrādes formulas. Tādējādi, lai nerodas pārpratumi un būtu skaidrība par datu apstrādes veidu, turpmāk Konsultatīvās komitejas viedokļos būtu nepieciešams ietvert atsauci uz informācijas avotu - CSP.

Viedokļa 31. punkts

26. Konsultatīvā komiteja ir norādījusi, ka Eiropas konvencijas par pilsonību ratificēšana panāktu Latvijas tiesību aktu atbilstību Eiropas pilsonības standartiem. Latvija vērs uzmanību, ka Pilsonības likums skaidri apraksta Latvijas pilsoņu kopumu, kā arī norāda visus veidus, kā ir iespējams iegūt Latvijas pilsonību. 2013. gadā tika pieņemti Pilsonības likuma grozījumi, paplašinot dubultās pilsonības piemērojamības loku un ievērojami vienkāršojot pilsonības un naturalizācijas procesu. Kā arī, līdz ar 2004. gadā pieņemto Bezvalstnieku likumu, Latvija ir viena no retajām valstīm, kurās eksistē efektīvs tiesiskais regulējums bezvalstniecības jautājumos.
27. Tādēļ Latvija uzskata, ka Latvijas normatīvais regulējums ir saskaņā ar lielāko daļu Eiropas konvencijas par pilsonību normu. Papildus norādām, ka liela daļa Eiropas Padomes dalībvalstu nav parakstījušas šo konvenciju, un vairākas ir parakstījušas, bet nav ratificējušas.

Viedokļa 34. punkts

28. Latvija vēlas norādīt, ka viedoklī ir kļūda. 17. atsaucē, kas apraksta statistiku par naturalizācijas procesu 2017. gada pirmajos 10 mēnešos, vietām samainīts to personu skaits, kam nebija pietiekamu latviešu valodas zināšanu, un to personu skaits, kas tika atbrīvotas no eksāmena. Pareizie dati par šo laika posmu: testu nenokārtoja 349 personas un no eksāmena atbrīvotas bija 204 personas.

Viedokļa 39. punkts

29. Latgaliešu rakstu valoda ir vēsturiskais latviešu valodas paveids, un Valsts valodas likums jau paredz tās aizsardzību, kā izteikts šī likuma 3. panta ceturtajā daļā: "Valsts nodrošina latgaliešu rakstu valodas kā vēsturiska latviešu valodas paveida saglabāšanu, aizsardzību un attīstību".

Konvencijas 4. pants

Aizsardzība pret diskrimināciju

Viedokļa 47. punkts

30. Latvija nepiekrīt Konsultatīvās komitejas apgalvojumam, ka diskriminācijas aizliegums uz etniskās piederības vai pilsonības pamata netiek regulēts Latvijas tiesību aktos. Vispirms vēlamies uzsvērt, ka Latvijas Republikas Satversmes 91. pantā ir iekļauts vispārējs diskriminācijas aizliegums, ko arī Konsultatīvā komiteja ir atzīmējusi, citējot Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2008-37-03. Tāpat vēlamies uzsvērt, ka Satversmes 89. pants nostiprina nesaraujamu saikni starp Satversmi un Latvijas starptautiskajām saistībām, un Satversmes tiesa vairākkārt ir uzsvērusi, ka Satversmē iekļautās cilvēktiesību normas tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu

piemērošanas praksē. Citiem vārdiem sakot, Satversmes 91.pantā nostiprinātais diskriminācijas aizliegums aptver visus aizliegtos pamatus, kuri izriet no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, tajā skaitā no Konvencijas.

31. Tāpat vēlamies norādīt, ka dažāda veida diskriminācijas, ieskaitot uz etniskās piederības pamata, aizliegums ir noteikts vairākos Latvijas Republikas normatīvajos aktos, tajā skaitā Krimināllikumā, Kriminālprocesa likumā, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, Darba likumā, likumā “Par tiesu varu”, Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, Pacientu tiesību likumā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un Izglītības likumā. Tajā pašā laikā vēlamies norādīt, ka katra valsts ir tiesīga lemt par to, kādas personas un personu grupas var kļūt par tās pilsoņiem. Latvijā piederību pie Latvijas pilsonības, pilsonības zaudēšanu un atjaunošanu un naturalizācijas kārtību regulē Pilsonības likums.

Viedokļa 49. un 52. punkts

32. Viedoklī ir norādīts, ka tiesībsarga kompetence ir ierobežota, jo tas sniedz nesaistošas rekomendācijas. Latvija vēlas vērst Konsultatīvās komitejas uzmanību uz to, ka jebkuras valsts ombuda rekomendācijām tradicionāli ir ieteikuma raksturs (ne tikai Latvijā). Šāda pieeja izriet no ombuda institūcijas lomas un būtības.
33. Konsultatīvā komiteja ir izteikusi atzinību par to, ka tiesībsarga ziņojumi katru gadu tiek apspriesti Saeimā. Vēlamies informēt, ka Tiesībsarga likumā noteikto mērķu sasniegšanai, tiesībsargs izmanto virkni līdzekļu, kas ietver sabiedrības informēšanu, sadarbību ar medijiem, kā arī tiesības vērsties institūcijās, kuru kompetencē ir privātpersonām saistošu lēmumu pieņemšana. tiesībsarga gada ziņojuma apspriešana Saeimā ir tikai viens no šiem līdzekļiem.
34. Vēlamies arī norādīt, ka sūdzības Tiesībsarga birojā par diskrimināciju uz tādiem pamatiem kā rase, etniskā piederība, ādas krāsa un etniskā noteikšana sastāda nelielu daļu no kopējā sūdzību skaita. Tādējādi viedokļa 49.punktā norādītā statistika par sūdzību skaitu, kas saņemtas Tiesībsarga birojā, ir pārsteidzoša un neprecīza. Statistika par saņemto iesniegumu un ierosināto pārbaudes lietu skaitu Tiesībsarga biroja nodaļās ir publiski pieejama tiesībsarga gada ziņojumā. Tiesībsargs neapkopo informāciju par Tiesībsarga birojā saņemtajiem iesniegumiem atkarībā no iespējamiem diskriminācijas aizlieguma pārkāpumiem, tādējādi statistikas dati pēc diskriminācijas pamatiem ir pieejami tikai pārbaudes lietās. Vēršam uzmanību zemāk norādītajai tabulai (statistikas datiem) par ierosinātajām pārbaudes lietām uz rasu vai tautības pamata Tiesībsarga birojā laika posmā no 2008.gada līdz 2016.gadam:

Gads	Pārbaudes lietas			
	Kopā ierosinātās pārbaudes lietas	Konstatēts pārkāpums	Nav konstatēts pārkāpums	Lieta ir pieejama tikai arhīvā
2008	15	3	1	11
2009	11		3	8
2010	3		3	
2011	9		9	
2012	14	6	8	
2013	3	1	2	
2014	5	1	4	
2015	2	2		

2016	0			

35. Papildus vēlamies informēt par informācijas kampaņām saistībā ar diskriminācijas pret romiem novēršanu:

- 2017. gada 16. novembrī Starptautiskās iecietības dienas ietvaros Rīgā Eiropas Savienības mājā notika sabiedrības izpratnes veicināšanas pasākums „Mellenes un romances”, ko rīkoja Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls sadarbībā ar Kultūras ministriju un biedrību „Romu Kultūras Centrs”. Pasākumā piedalījās romu tautības aktīvisti, valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu pārstāvji, NVO pārstāvji un citi interesenti. Pasākuma laikā notika diskusijas par romu kultūras attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu, kura rezultātā tika kopīgi izstrādāti priekšlikumi un iniciatīvas, lai veicinātu Latvijas romu kultūras mantojuma saglabāšanu.
- Projekta „Latvijas romu platforma”, kā arī Eiropas Padomes kampaņas „Pietiek! Pārkāp aizspriedumiem, iepazīsti romus!” ietvaros sadarbībā ar NVO ir plānots arī turpmāk rīkot pasākumus romu izpratnes veicināšanai par savu interešu un tiesību aizstāvību.

36. Vēršam uzmanību, ka Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2019. – 2020. gadam, kas 2018. gada 17. jūlijā tika apstiprināts Ministru kabinetā, ir iekļauti arī integrācijas pasākumi dažādām iedzīvotāju grupām, kas pakļautas sociālās atstumtības riskam, ieskaitot romus. Plānā, cita starpā, ir iekļauti pasākumi, kuru mērķis ir palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū, tai skaitā veicinot sabiedrības izpratni par dažādību, starpkultūru komunikācijas kursi dažādu profesiju pārstāvjiem un atbalsta pasākumi romu sociālajai iekļaušanai un sociālās atstumtības riska grupu iekļaušanai izglītības sistēmā.

Datu vākšana un efektīvas vienlīdzības veicināšana

Viedokļa 57. un 59. punkts

37. Vēlamies informēt, ka, lai veicinātu dialogu starp romu kopienu un pilsoniskās sabiedrības organizācijām un attīstītu efektīvu romu integrācijas politikas koordinācijas procesu nacionālajā līmenī, Kultūras ministrija ar Eiropas Komisijas atbalstu kopš 2016. gada īsteno projektu „Latvijas romu platforma”. Projekta uzsvars ir uz lokālā un reģionālā līmeņa aktivitātēm, piemēram, pieredzes apmaiņas pasākumiem, informatīvajiem semināriem pašvaldību speciālistiem un romu pārstāvjiem par valsts un Eiropas Sociālā fonda finansējuma pieejamību romu mērķa auditorijai, apmācībām pašvaldībās par Latvijas romu genocīdu, vēsturi un kultūru, kā arī atbalsta sniegšanu reģionālajām romu NVO. Īstenoto projekta pasākumu rezultātā ir:

- uzlabojusies sadarbība un dialogs starp valsts iestāžu un pašvaldību speciālistiem un romiem;
- atbalstīta iesaistīto pušu savstarpēja mācīšanās un paraugprakses apmaiņa;
- paaugstinājusies sabiedrības, un īpaši reģionālo speciālistu, izpratne par romu kultūru un vēsturi, t.sk. par romu genocīdu 2. Pasaules kara laikā;
- veicināta romu pārstāvju līdzdalība romu integrācijas politikas īstenošanā.

38. Kopumā projekta pasākumos ir iesaistījušies vairāk nekā 400 dalībnieku, t.sk. ap 210 valsts un pašvaldības iestāžu un NVO, kas nepārstāv romus, pārstāvji, kā arī

- 190 romu pārstāvji no 24 Latvijas pilsētām. Pasākumos tika iesaistīti arī vairāki romu eksperti, NVO pārstāvji un aktīvisti. Piemēram, Kultūras ministrijā par projektu asistentu strādā romu tautības pārstāvis, bet projekta ārējais eksperts ir romu tautības skolotāju palīgs. Visos projekta pasākumos prioritāri tika iesaistīti vietējie romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un romu ģimeņu pārstāvji.
39. Projekta ietvaros tika īstenotas vairākas aktivitātes romu sociālās situācijas uzlabošanai, pašvaldību un valsts iestāžu speciālistu, kā arī plašākas sabiedrības izglītošanai par Latvijas romu sociālo stāvokli, kultūru un vēsturi. Piemēram, regulāri notika reģionālo ekspertu sanāksmes un labās prakses vizītes pašvaldībās, kurās tiek attīstīta labā prakse romu integrācijas jomā, t.sk. izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes un mājokļu jomā. Tika rīkotas praktiskās darbnīcas „Romu ģimeņu sociālās situācijas uzlabošana vietējā līmenī” vairākās Latvijas pilsētās, lai uzlabotu pašvaldību speciālistu zināšanas par romu integrācijas jautājumiem, kā arī romu piekļuvi sociālajiem pakalpojumiem, pabalstiem un atbalsta programmām, un konsultētu pašvaldību speciālistus un romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus par pieejamajām Eiropas Sociālā fonda atbalsta programmām. Ir tikuši organizēti arī mērķtiecīgi pasākumi, lai veicinātu romu pilsoniskās sabiedrības kapacitāti un uzlabotu to projektu pieteikumu izstrādes un īstenošanas prasmes, turklāt ir izstrādātas praktiskas vadlīnijas un ieteikumi romu NVO par projekta pieteikumu izstrādi un īstenošanu.
40. Projekta ietvaros ir sagatavoti pieci romu izcelsmes mediatori, kuri 2017.gadā oktobrī uzsāka darbu Valmierā, Ventspilī, Jelgavā, Dobelē un Rīgā. Romu mediators galvenais uzdevums ir veicināt un nodrošināt dialogu un sadarbību starp romu ģimenēm un pašvaldības iestāžu, kā arī valsts aģentūru speciālistiem tādās jomās kā izglītība, sociālie jautājumi, nodarbinātība, bērnu tiesības u.c. Romu mediators palīdz apzināt romu situāciju un aktuālos jautājumus vietējā līmenī, un, sadarbībā ar pašvaldības sociālo lietu pārvaldes, izglītības pārvaldes un citu iestāžu pārstāvjiem, atrast atbilstošus risinājumus, lai veicinātu sociālā un nabadzības riskā nonākušo romu integrāciju un sociālo iekļaušanu vietējā līmenī. Turklāt romu mediators regulāri informē vietējos romu iedzīvotājus par sociālā atbalsta iespējām, piemēram, par konkrētiem Eiropas Sociālā fonda atbalsta pasākumiem un pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī motivē romus izglīties, iesaistīties darba tirgū un kultūras un jauniešu pasākumos.
41. 7 mēnešu laikā romu mediatori sadarbojās ar 134 romu ģimenēm un sniedza palīdzību vairāk nekā 170 romu tautības cilvēkiem. Savukārt tie pašvaldību iestāžu darbinieki, kas cieši sadarbojās ar romu mediatoriem, apliecināja, ka mediators palīdzējis viņiem uzlabot dialogu ar romu ģimenēm un rast vairāku sasāpējušo jautājumu atrisinājumu, kā arī informēja par romu aktuālākajām vajadzībām un kultūras specifiku. Vislielākais romu mediatoru ieguldījums ir izglītības lomas un nozīmes stiprināšanā romu ģimenēs, palīdzība romiem iesaistīties darba tirgū un nokārtot mājokļa jautājumus.
42. Atbilstoši romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju ieteikumiem 2018. gadā ir organizēts seminārs „Romu pārstāvju labāka pieeja darba tirgum”, kura mērķis bija veicināt sadarbību starp romu potenciālajiem darba ņēmējiem un darba devējiem, kā arī sociālajiem partneriem, turklāt attīstīt pieredzes un informācijas apmaiņu par romu iesaisti darba tirgū. Semināra laikā tika apspriesta Latvijas romu situācija nodarbinātības jomā, kā arī labā prakse romu iesaistīšanās darba tirgū un veicinoši pasākumi, kas palīdzētu romiem efektīvāk iekļauties darba tirgū. Seminārā piedalījās arī Nodarbinātības valsts aģentūras speciālisti. Pasākuma rezultātā ir sagatavots ziņojums par plenārsēdes un darba grupu diskusiju

- rezultātiem, iekļaujot praktiskus ierosinājumus turpmākajam darbam un sadarbības attīstībai. Balstoties uz ziņojuma ierosinājumiem, ir plānots izstrādāt atbalsta pasākumus romu iekļaušanai darba tirgū, kā arī izveidot un attīstīt darba devēju tīklu ar tiem uzņēmējiem, kuri ir gatavi atbalstīt romu nodarbinātību.
43. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012. –2018. gadam īstenošanas plāns 2017. – 2018. gadam paredz ik gadu stiprināt reģionu NVO, t.sk. mazākumtautību un romu NVO, kapacitāti un veicināt to savstarpējo sadarbību un sadarbību ar vietējām pašvaldībām un kultūras iestādēm (muzejiem, bibliotēkām, kultūras namiem). Katru gadu reģionālo NVO atbalsta konkursu rezultātā, saskaņā ar nacionālo romu integrācijas politikas pasākumu kopumu, ir atbalstītas romu NVO iniciatīvas, vismaz viens romu integrācijas projekts katrā Latvijas plānošanas reģionā (īkgadēji ap 7 romu NVO projektiem, kas ir vērsti uz romu integrācijas un līdzdalības veicināšanu, t.sk. uz negatīvo stereotipu mazināšanu par romiem, izmantojot starpkultūru dialoga aktivitātes). Atbalsta sniegšana romu NVO pēc reģionālā principa ir ļāvusi vairākām vietējām romu biedrībām īstenot savas iniciatīvas, ņemot vērā to vajadzības un pieejamo finansiālo atbalstu.
44. 2019. gadā projekta „Latvijas romu platforma III: sadarbības un līdzdalības veicināšana” ietvaros ir plānots seminārs romu sievietu kapacitātes stiprināšanai un līdzdalības veicināšanai pilsoniskās sabiedrības attīstībā un romu integrācijas politikas īstenošanā, ko ir plānots organizēt sadarbībā ar Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklu.
45. Papildus vēlamies informēt, ka veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanā ir aizliegta atšķirīga attieksme atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, nacionālās vai sociālās izcelsmes (Pacientu tiesību likums), tādējādi normatīvajos aktos netiek īpaši izdalīti veselības aprūpes pakalpojumi, kas būtu vērsti uz romu tautības pārstāvjiem, jo šāds normatīvais regulējums ietvertu diskrimināciju attiecībā uz citām personu grupām. Romu tautības pārstāvjiem ir iespēja saņemt tādus pašus veselības aprūpes pakalpojumus kā citiem iedzīvotājiem.
46. Jaunais Veselības aprūpes finansēšanas likums, kas Saeimā tika pieņemts 2017. gada 14. decembrī, sākot ar 2019. gadu paredz, ka valsts apmaksātu veselības aprūpi varēs saņemt gan apdrošinātās personas, gan sociālās atstumtības riskam pakļautās personas, kuras nespēj aktīvi iesaistīties darba tirgū. Valsts apmaksāto medicīniskās palīdzības minimumu (neatliekamā medicīniskā palīdzība; dzemdību palīdzība; ģimenes ārsta sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi; veselības aprūpes pakalpojumi, kas saistīti ar tādu slimību ārstniecību, kurām ir nozīmīga ietekme uz sabiedrības veselības rādītājiem vai kuras apdraud sabiedrības veselību) jeb veselības aprūpes pakalpojumu pamata grozu saņems visi iedzīvotāji neatkarīgi no apdrošināšanas statusa. Pilno veselības aprūpes pakalpojumu grozu saņems legālie darba ņēmēji (personas, kuras veic valsts obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas) un personas, kuras ietilpst kādā no sociāli mazāk aizsargātajām iedzīvotāju grupām (piemēram, Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēts bezdarbnieks).
47. Viens no Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014. – 2020. gadam apakšmērķiem paredz nodrošināt efektīvu veselības aprūpes sistēmas pārvaldi un racionālu resursu izmantošanu, lai sekmētu veselības aprūpes sistēmas darbības ilgtspējību un visiem Latvijas iedzīvotājiem vienlīdzīgu pieeju kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem, kas tiek apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem. Līdz ar to Eiropas Savienības fondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda ietvaros ir paredzēts:

- īstenot pasākumus nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju veselības veicināšanai un slimību profilaksei nacionālā un vietējā līmenī;
- uzlabot pieejamību ārstniecības un ārstniecības atbalsta personām, kas sniedz pakalpojumus prioritārajās veselības jomās iedzīvotājiem, kas dzīvo ārpus Rīgas (paredzēts sniegt atbalstu ārstu un māsu piesaistei darbam reģionos);
- uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās, teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru.

Viedokļa 58. punkts

48. Vēlamies papildināt šajā punktā izklāstīto informāciju. Kultūras ministrija kopš 2016. gada attīsta projektu „Latvijas romu platforma”, kura ietvaros visi romu integrācijas politikas koordinācijas pasākumi tika īstenoti, maksimāli iesaistot romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus un aktīvistus (piemēram, romu mediatorus, skolotāju palīgus, NVO darbiniekus). Projekta un Eiropas Padomes kampaņas „Pietiek! Pārkāp aizspriedumiem, iepazīsti romus!” aktivitātes ir vērstas uz romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju dialogu un sadarbību, gan ar pašvaldībām un valsts pārvaldes iestādēm, gan ar nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas cilvēktiesību aizsardzības un interešu aizstāvības jomā (biedrību „Latvijas Cilvēktiesību centrs” un Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklu), lai uzlabotu romu stāvokli izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes un mājokļu jomā.

Konvencijas 6. pants

Aizsardzība pret diskrimināciju, naidīgumu vai vardarbību uz etniskās piederības pamata

Viedokļa 76. un 77. punkts

49. Vārda brīvība ir Eiropas kopīgo vērtību kodols. Bez vārda brīvības nav iespējama ne patiesi demokrātiskas sabiedrības pastāvēšana, ne arī jēgpilns dialogs. Tajā pašā laikā jāatzīmē, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un nekādi neaizsargā naida runu.

50. Latvijā naida runas un naida noziegumu aizliegumu nosaka Krimināllikuma 78. pants par nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšanu, 149¹.pants par diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu un 150. pants par sociālā naida un nesaticības izraisīšanu. Papildus vēlamies uzsvērt, ka Latvijas Republikas Satversmes 91. pants nosaka vispārēju diskriminācijas aizliegumu. Latvijas tiesībsargājošās iestādes aktīvi izmeklē iespējamos naida runas incidentus, un, kā arī ir atzīmēts šī viedokļa 75. punktā, vainīgās personas tiek attiecīgi sodītas.

Viedokļa 81. punkts

51. Vēlamies informēt, ka 2017.gadā Valsts policija sadarbībā ar Valsts policijas koledžu un Drošības policiju ir izstrādājusi vadlīnijas naida noziegumu identifikācijai un izmeklēšanai, ņemot vērā arī Latvijas Cilvēktiesību centra, Tiesībsarga biroja un Ģenerālprokuratūras izteiktos viedokļus par apstākļiem, kuri

būtu ņemami vērā, lai identificētu Valsts policijai institucionāli piekritīgu naida noziegumu izmeklēšanu un nodrošinātu šīs izmeklēšanas kvalitāti.

Integrācija un iecietības veicināšana

Viedokļa 86. – 90. un 96. punkts

52. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019. – 2020. gadam 2018. gada 17. jūlijā tika apstiprināts Ministru kabinetā un ir uzskatāms par pārejas perioda plānu, lai jau nākamajā nozares politikas plānošanas ciklā (2021. – 2027. gads) panāktu harmonizāciju ar Nacionālā attīstības plāna darbības termiņiem, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos noteikto kārtību. Plāna galvenais mērķis ir nodrošināt integrācijas politikas nepārtrauktību un nodrošināt Nacionālā attīstības plāna noteikto uzdevumu izpildi. Plāns paredz iepriekšējā nozares politikas īstenošanas ciklā noteikto uzdevumu turpināšanu, aptverot 3 rīcības virzienus:
- pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu un integrācijas sekmēšanu;
 - nacionālās identitātes: valodas un kultūrtelpas kopšanu;
 - integrācijas politikas koordināciju, sabiedrības procesu analīzi un jaunu pieeju izstrādi tajā.
53. Šajā plānā ir iekļauti arī pasākumi, lai attīstītu jauno pieeju integrācijas politikas plānošanā, pārraudzībā un ieviešanā. Uzsvars tiks likts uz datus un pierādījumus balstītas integrācijas politikas plānošanu, kas paredz regulārā pilsoniskās sabiedrības attīstības monitoringa nodrošināšanu (iedzīvotāju attieksmju un pasaules uzskatu raksturojošus mērījumus; diskriminācijas novēršanas situācijas novērtējumu un pretdiskriminācijas pārraudzības sistēmu, visaptverošu uzraudzības sistēmu jaunās integrācijas politikas pārvaldības vadībai). Paralēli tiks attīstītas inovatīvas metodes un instrumenti integrācijas politikas ieviešanai (piemēram, Baltijas integrācijas hakatons, interaktīvas NVO e-platformas pilnveide, radoša domnīca par kopīgām sabiedrības vērtībām, stratēģiska komunikācija par sabiedrības saliedētības jautājumiem).
54. Izstrādājot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019. – 2020. gadam, tika izmantoti vairāku pētījumu un apsekojumu rezultāti un ieteikumi, jo regulāri tiek veikta situācijas izpēte. Piemēram, 2015. gadā un 2017. gadā tika veikti pētījumi par mazākumtautību līdzdalību demokrātiskajos procesos Latvijā. Notikušas vairākas sabiedriskās apspriedes gan ar konsultatīvo mehānismu pārstāvjiem, gan pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem visos Latvijas reģionos. Turklāt sabiedrības interesentiem bija iespējams izteikt savu viedokli par plāna saturu un tajā iekļautajiem pasākumiem.
55. Īstenojot plānotos pasākumus, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāna 2019. – 2020. gadam ietvaros ir paredzēts panākt vairākus uzlabojumus sabiedrības integrācijas jomā, tai skaitā to, ka:
- Latvijas skolēni ir ieguvuši praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām;
 - Ir pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām, kā arī ir pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs un ir uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām;

- Ir uzlabojusies savstarpējā uzticēšanās un sadarbība starp dažādām sabiedrības grupām, palielinājies sabiedrības tolerances līmenis un uzlabojusies sociāli atstumto personu, t.sk. romu iekļaušana Latvijas sociālekonomiskajos procesos;
 - Dažādās mērķgrupās ir uzlabota latviešu valodas prasme un tās praktiska lietošana ikdienā: iedzīvotājiem labi saprotami valodas apguves nosacījumi un pieejamas kvalitatīvi aprīkotas latviešu valodas mācību telpas un informācija par tām, pieejami inovatīvi valodas apguves veidi;
 - Iedzīvotāji svin kopīgus svētkus, veido kopīgas tradīcijas un to kopšana vieno Latvijas cilvēkus;
 - Atbalstot mazākumtautību kultūru, ir nodrošināta kultūrtelpas dažādība un savstarpējā mijiedarbība.
56. Lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju ciešāku iesaisti sabiedrībai aktuālu izaicinājumu risināšanā, plānā ir paredzēts attīstīt dažādās mazākumtautību līdzdalības aktivitāšu atbalsta programmas, piemēram, ģimeņu apmaiņas programmu latviešu un mazākumtautību bērniem un jauniešiem; starpkultūru NVO savstarpējās sadarbības projektus un mazākumtautību NVO atbalsta projektus. Tāpat tiks izstrādāta un īstenota sabiedrības izpratnes un informētības pasākumu kampaņa, veicinot dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanos, veicinot toleranci un sabiedrības saliedētību ar dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām, kā arī veicinot izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un informētību par pakalpojumu pieejamību mērķa grupām.
57. Savukārt, lai veicinātu uzticību starp latviešiem un nacionālajām minoritātēm, tiek īstenoti vairāki pasākumi, kas palīdz attīstīt savstarpēju dialogu un sadarbību. Piemēram, Kultūras ministrija kopš 2013. gada organizē Mazākumtautību forumu, kas ik gadu pulcē ap 200 mazākumtautību NVO, valsts institūciju pārstāvjus, ekspertus un interesentus no visiem Latvijas reģioniem. Forums ir izveidojies par diskusiju platformu, kurā tiek apspriesti aktuāli nacionālo minoritāšu pārstāvju līdzdalības jautājumi. Foruma rezultāti tiek apstiprināti Kultūras ministrijas Mazākumtautību organizāciju konsultatīvajā padomē un ir par pamatu jaunu pasākumu veidošanai un plānošanai nākamā budžeta gada ietvaros, tādējādi kļūstot par reālu ietekmes mehānismu, kas veido savstarpēju uzticēšanos un sadarbību.
58. Mazākumtautību kolektīvi aktīvi līdzdarbojas ar latviešiem kopīgajos kultūras pasākumos, piemēram, Dziesmu un deju svētku norisēs – 2018. gadā svētkos piedalījās 81 mazākumtautību kolektīvs ar vairāk nekā 1200 dalībniekiem, bet Starptautiskajā folkloras festivālā „Baltica” – 22 mazākumtautību kolektīvi ar ap 300 dalībniekiem.
59. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012. – 2018. gadam īstenošanas progressa izpētes rezultāti liecina, ka nacionālo minoritāšu integrācijas rādītāji pakāpeniski uzlabojas. Piemēram, saskaņā ar 2017. gada pētījuma „Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā” datiem, pēdējos gados ir ievērojami stiprinājusies arī mazākumtautību jauniešu piederības sajūta Latvijai. Ievērojami palielinājies arī mazākumtautību pārstāvju lepnums par piederību Latvijai, īpaši krievu tautības pārstāvju vidū: šogad ar piederību Latvijai lepojas vai drīzāk lepojas 59%, salīdzinot ar 44% 2015. gadā. Puse mazākumtautību pārstāvju uzskata sevi par Latvijas patriotiem, tikai 8% nejūtas piederīgi Latvijas iedzīvotājiem. Šie rādītāji apliecina mazākumtautību veiksmīgu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā.

Viedokļa 88. punkts

60. Latvija papildus vēlas informēt, ka Sabiedrības integrācijas fonds kopš 2012. gada ir izstrādājis un īstenojis arī vairākus dažāda līmeņa neformālās izglītības mācību kursus par starpkultūru komunikāciju un dažādības vadību gan publiskajam, gan privātajam sektoram, t.sk. NVO, juridisko profesiju (advokāti, tiesneši, prokurori) pārstāvjiem, žurnālistiem un biznesa pārstāvjiem.

Viedokļa 91. punkts

61. Latvija vēlas precizēt viedoklī izklāstīto informāciju. Sabiedrības integrācijas fonds 2013. un 2014. – 2015. gadā īstenoja projektus “Dažādi cilvēki. Atšķirīgas pieredzes. Viena Latvija” (nevis 2013. – 2014. gadā, kā norādīts viedoklī.). Projektu mērķis bija labās pieredzes pārnese, lai īstenotu diskriminācijas novēršanas un vienlīdzības principu iedzīvināšanu Latvijā, īpašu uzmanību pievēršot vienotai pretdiskriminācijas izpratnes veidošanai un pieejai profesionālu vidū un sabiedrībā kopumā.

62. Projektu ietvaros tika izstrādātas Latvijas pretdiskriminācijas politikas uzraudzības vadlīnijas un vairāki pētījumi, t.sk. “Statistikas datu izmantošana diskriminācijas gadījumu pierādīšanai”, “Situācijas testēšanas izmantošana diskriminācijas pierādīšanai”, “Dažādības vadības situācijas izpēte uzņēmumos” un “Romī Latvijā”. Tika īstenotas arī vairākas sabiedrības informēšanas kampaņas, t.sk., vides reklāmas pilsētu ielās un īsfilmas par sabiedrības aizspriedumiem un personu diskrimināciju balstoties uz dzimumu, etnisko piederību, rasi, invaliditāti, reliģiju, seksuālo orientāciju vai vecumu, kā arī īstenotas vairākas mācību programmas.

Viedokļa 94. punkts

63. Papildus viedoklī minētajai informācijai par sabiedrības izpratnes veicināšanu par romu kultūru, vēsturi un lomu sabiedrības attīstībā, vēlamies pieminēt arī Kultūras ministrijas īstenojās izglītojošās lekcijas reģionālajā līmenī par romu genocīdu 2. pasaules kara laikā Latvijā (notika 3 lekcijas – Tukumā, Jelgavā un Ventspilī). Lekcijas apmeklēja vairāku pašvaldību pārstāvji, izglītības iestāžu speciālisti un pedagogi, sociālie darbinieki, jaunieši, kā arī vietējie romu iedzīvotāji. Turklāt, sadarbībā ar biedrību „Romu kultūras centrs”, ir izstrādāts un publicēts informatīvais materiāls latviešu un angļu valodā par romu genocīdu Latvijā (1941-1945). Materiāls ir pieejams Kultūras ministrijas mājas lapā un tiek izplatīts dažādos pasākumos.

Viedokļa 95. – 97. punkts

64. Lai veicinātu diskusiju par sabiedrības integrācijas jautājumiem un nacionālo minoritāšu pilsonisko līdzdalību, kā arī iesaisti sabiedrības integrācijas politikas dokumentu izstrādē un īstenošanā, ir īstenoti vairāki pasākumi, kas palīdz attīstīt savstarpēju dialogu un sadarbību. 2018. gada Mazākumtautību foruma pasākumi ir plānoti ciešā saskarsmē ar Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvās komitejas pārstāvjiem un Valsts prezidenta Mazākumtautību konsultatīvās padomes pārstāvjiem (ir izveidota speciālā Mazākumtautību foruma organizēšanas darba grupa, kas regulāri tiekas un apspriež ar foruma saturu un organizāciju saistītus jautājumus).

65. Izstrādājot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019. – 2020. gadam, notika vairākas sabiedriskās apspriedes gan ar konsultatīvo mehānismu pārstāvjiem, gan pilsoniskās sabiedrības

pārstāvjiem visos Latvijas reģionos. Visi plāna pasākumi, kas ir vērsti uz mazākumtautību līdzdalības veicināšanu, integrāciju, sociālo iekļaušanu un pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu (t.sk. administratīvās kapacitātes stiprināšanu un izpratnes līmeņa veicināšanu par savu interešu un tiesību aizstāvību), ir saskaņoti ar Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvās komitejas pārstāvjiem.

66. Lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanos sabiedrībai aktuālu izaicinājumu risināšanā, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2019. – 2020. gadam ir paredzēts attīstīt dažādas mazākumtautību līdzdalības aktivitāšu atbalsta programmas, piemēram, ģimeņu apmaiņas programmu latviešu un mazākumtautību bērniem un jauniešiem; starpkultūru NVO savstarpējās sadarbības projektus; mazākumtautību NVO atbalsta projektus (reģionu NVO atbalsta programmas, NVO fonda programmas u.c. ietvaros). Tāpat tiks izstrādāta un īstenota sabiedrības izpratnes un informētības pasākumu kampaņa, veicinot dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanos, veicinot toleranci un sabiedrības saliedētību ar dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām, kā arī veicinot izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un informētību par pakalpojumu pieejamību mērķa grupām.
67. Vēlamies arī vārst uzmanību uz to, ka Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2014. - 2020. gadam ir noteikts, ka Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur pilnvērtīgi var pastāvēt un attīstīties latviešu tauta, valoda un kultūra, bet ārpus Latvijas ir vēl plašs cilvēku loks ar piederības apziņu Latvijai, kas kopā veido globālu tīklu. Latviešu valoda un kultūra reizē ir arī Latvijas sabiedrību vienojošais pamats, tāpēc sabiedrības, kā arī valsts mērķis ir kopt valodu un gādāt par nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības integrācijas vērtībām ilgtermiņā.
68. Papildus, saistībā ar Konsultatīvās komitejas rekomendāciju apsvērt iespēju izveidot specializētu struktūru, kuras funkcijās ietilptu rīcības plānu izstrāde pamatnostādņu īstenošanai, kā arī sociālās saliedētības politikas koordinēšana visās attiecīgajās nozarēs, Latvija vēlas informēt, ka jebkuras jaunas publiskās struktūras izveide ir jāvērtē uz visas valsts pārvaldes reformu plāna fona. Valsts kancelejas izstrādātais valsts pārvaldes reformu plāns paredz sistēmas efektivizāciju un funkciju apvienošanu. Tādēļ pašlaik nav pamata plānot jaunas institūcijas izveidi.
69. Vēlamies arī vārst Konsultatīvās komitejas uzmanību uz to, ka specializēta struktūra eksistē Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes formātā. Padome, kuru vada kultūras ministrs, tika izveidota 2012. gadā ar mērķi nodrošināt pamatnostādņu īstenošanas uzraudzību un veicināt valsts pārvaldes un citu iesaistīto institūciju sadarbību. Lai īstenotu šos mērķus, padome, cita starpā, koordinē pamatnostādņu īstenošanu un iesaista to īstenošanā valsts institūcijas, pašvaldības, sociālos partnerus, NVO, augstākās izglītības un pētniecības iestādes un ekspertus. Padomes sastāvā ir arī trīs NVO, kuru darbība saistīta ar pilsonisko sabiedrību un integrāciju, nacionālo identitāti: valodu un kultūrtelpu un saliedētas sociālās atmiņas veidošanu.

Konvencijas 7. pants

Pulcēšanās un biedrošanās brīvība

Viedokļa 99. – 103. punkts

70. 2017. gada 21. februāra grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 7. jūlija noteikumos Nr. 733 "Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi" tika veikti, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret personām vienādās situācijās un garantētu valsts valodas lietotāju lingvistiskās tiesības, arī biedrību valdes locekļiem, ja viņu darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses vai viņi veic noteiktas publiskas funkcijas. Līdzšinējais tiesiskais regulējums bija nepilnīgs, jo paredzēja atšķirīgu pieeju pret valdes locekļiem, kas darbojas sabiedrībā, kuras mērķis ir peļņas gūšana, un valdes locekļiem, kas darbojas biedrībā, kuras mērķis nav peļņas gūšana. Peļņas gūšana (kapitālsabiedrības) vai sabiedriskā labuma organizācijas statuss (NVO, nodibinājumi utt.) nedrīkst būt kritērijs valsts valodas lietošanai vai nelietošanai. Kritērijam jābūt vienotam – publiskās funkcijas vai likumīgās sabiedriskās intereses.
71. Mazākumtautību kultūras biedrību valdes locekļiem, ja to darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses, valsts valodas prasmes līmenis un pakāpe jāsaskaņo ar Valsts valodas centru. Valsts valodas centrs mēneša laikā pēc pieprasījuma saņemšanas sniedz atzinumu par attiecīgo profesiju un amatu pienākumu veikšanai nepieciešamo valsts valodas prasmes līmeni un pakāpi. Šāda atkāpe attiecībā pret kultūras biedrībām noteikta, ņemot vērā I. Kozakēvičas Latvijas nacionālo Kultūras biedrību asociācijas darbības virzienus, proti: senču kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība, harmonisku starptautisko attiecību veidošana, valstī dzīvojošo cilvēku konsolidācija, dialoga, integrācijas, tolerances eiropisko principu un dažādo tautību savstarpējo sadarbības ideju realizācija, u.c.
72. Noteikumu grozījumi neattiecas uz valsts valodas lietošanu neoficiālajā saziņā, bet attiecas uz personām, kuru profesijas vai amata pienākumu veikšana saistīta ar publisku funkciju pildīšanu vai to darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses.
73. Vēlamies uzsvērt, ka šie grozījumi nekādā veidā nepārkāpj tiesības uz biedrošanās brīvību. Biedrošanās brīvību garantē Satversmes 102. pants, kas paredz, ka ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskajās organizācijās un citās sabiedriskajās organizācijās. Iepriekš minēto Ministru kabineta noteikumu mērķis ir vērsts uz demokrātiskas valsts iekārtas, valsts valodas kā konstitucionālas vērtības saglabāšanu, attīstību un aizsardzību, kā arī, lai novērstu citu personu tiesību ierobežojumus. Satversmes tiesa norādījusi, ka, lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jānoskaidro, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija spriedums lietā Nr. 2012-16-01, 28. punkts).
74. Izvērtējot šos kritērijus, atzīstams, ka izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, kā tas minēts Valsts valodas likuma 1.pantā, nodrošināt visu personu tiesības brīvi lietot latviešu valodu jebkurā dzīves jomā visā Latvijas teritorijā. Ierobežojumi personām (valdes locekļiem), nosakot konkrētu valsts valodas prasmes līmeni, tiek noteikti gadījumā, ja to darbība skar likumīgas sabiedriskās intereses, kā arī tad, ja tās pilda publiskas funkcijas. Labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks, jo tiek nodrošinātas iespējas savstarpējā saziņā lietot valsts valodu. Līdz ar to, nosakot biedrību un nodibinājumu valdes locekļiem valsts valodas prasmes līmeni – C1, tiek aizsargātas citu cilvēku tiesības, proti,

tiesības brīvi lietot latviešu valodu jebkurā dzīves jomā visā Latvijas teritorijā (Valsts valodas likuma 1. panta 3. punkts).

75. Papildus vēlamies informēt, ka, lai atvieglotu augstāk minēto Ministru kabineta noteikumu piemērošanu, tajā skaitā, lai būtu vieglāk atrast nepieciešamo profesiju, tās kodu un tai nepieciešamo valsts valodas zināšanu un prasmju apjomu vai valsts valodas prasmes līmeni un pakāpi atbilstoši Eiropas Padomes valodas politikā ievērotajai sistēmai un izstrādātajam dokumentam “Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana”, ir plānots veikt grozījumus noteikumos saskaņā ar Profesiju klasifikatoru – sistematizētu profesiju arodu, amatu, specialitāšu sarakstu, kas veidots, lai nodrošinātu starptautiskai praksei atbilstošu darbaspēka uzskaiti un salīdzināšanu.

Konvencijas 8. pants

Tiesības nodoties savai reliģijai

Viedokļa 104. punkts

76. Latvijas Republikas Satversmes 99. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. To paredz arī Latvijai saistošās starptautiskās cilvēktiesību normas, ieskaitot Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9. pantu. Tajā pašā laikā vēlamies norādīt, ka valstij nav pienākums nodrošināt visām reliģiskajām grupām brīvdienas savos reliģiskajos svētkos.

Viedokļa 105. punkts

77. Latvija kopš neatkarības atjaunošanas ir nodrošinājusi tiesisku pamatu okupācijas laikā nacionalizēto un atsavināto īpašumu atdošanai to likumiskajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kā arī sabiedrisko un reliģisko organizāciju tiesību pārņēmējiem. Latvijas normatīvie akti privātīpašuma restitūcijas kontekstā ir vieni no liberālākajiem Eiropā; mantinieki var pretendēt uz atsavināto īpašumu atdošanu neatkarīgi no viņu pašreizējās rezidences valsts un pilsonības. Līdz šim likumiskajiem īpašniekiem un viņu mantiniekiem ir atdoti visi privātīpašumi un 36 sabiedrisko un reliģisko organizāciju īpašumi.
78. Spēkā esošā normatīvā regulējuma ietvaros restitūcijas process ir noslēdzies. Tādējādi šobrīd runa ir par restitūcijas procesa pēdējo un vissarežģītāko fāzi – bezmantinieku sabiedrisko īpašumu restitūciju. Arī tajā tiek rasti risinājumi – 2016. gadā tika atdoti vēl papildus 6 īpašumi, kā arī izveidots “Latvijas ebreju kopienas restitūcijas fonds”. Fonda darbības mērķis ir pārvaldīt restitūcijas procesā saņemtos nekustamos īpašumus un līdzekļus.

Konvencijas 9. pants

Mazākumtautību valodas un mazākumtautību līdzdalība plašsaziņas līdzekļos

Viedokļa 109. – 117. punkts

79. Latvijas mediju vide ir komplicēta, un to precīzāk būtu definēt kā daudzveidīgu nevis kā dalītu pēc valodas principa. Saturs būtiski atšķiras savā starpā arī Latvijā veidotos krievu valodā rakstošos interneta portālos, kas sasniedz arvien lielāku auditorijas daļu un ir uzskatāmi par nozīmīgu informācijas avotu. Secinājumu apstiprina Austrumeiropas politikas pētījumu centra pētījums „Starptautisko

- notikumu atainojums Latvijas interneta medijos”. Turklāt pētījumi rāda, ka daļa mazākumtautību auditorijas lieto mediju saturu latviešu valodā. Tādējādi viens no Latvijas mediju politikas mērķiem ir saglabāt/attīstīt mediju daudzveidību, kas nodrošina to, ka dažādas sabiedrības grupas mediju saturā redz savu interešu atspoguļojumu. Valsts īstenoto mediju atbalsta programmu ietvaros ir izdalīta atsevišķa kategorija, kurā mediji var pretendēt uz atbalstu, lai veicinātu mazākumtautības iekļaujoša satura veidošanu medijos latviešu valodā.
80. Lai nodrošinātu latviešu valodas lietojumu medijos, nepieciešams nodrošināt gan regulējošus pasākumus, jo īpaši attiecībā uz ierobežotā resursa (frekvenču) lietošanas tiesībām, gan iniciatīvās bāzētu mehānismu pieejamību. Latvijas mediju vides raksturojums apliecina, ka šāda valsts politika ilgtermiņā nodrošina gan latviešu valodas aizsardzību, attīstību un integrāciju uz latviešu valodas pamata, gan arī dod iespēju saglabāt un attīstīt minoritāšu grupu valodas.
81. Tajā pašā laikā vēlamies norādīt, ka valsts atbalsta mediju dažādību, un Latvijā ir pieejams plašs ārzemju mediju loks. Dažādas televīzijas programmas krievu valodā ir iekļautas visās pamata televīzijas pakās un ir viegli pieejamas no visiem kabeļoperatoriem. Dažādas Ukrainas, Baltkrievijas un Krievijas televīzijas programmas ir arī pieejamas vairākos Latvijas austrumu reģionos, kur dzīvo daudzi šo mazākumtautību pārstāvji.
82. Papildus viedoklī paustajam pārskatam par Latvijas mediju telpā pieejamo mediju skaitu mazākumtautību valodās, vēlamies informēt, ka no 52 Latvijā reģistrētajām radio programmām pilnībā mazākumtautību valodās raida 17 programmas, bet daļēji mazākumtautību valodā – 2 programmas. Arī viena no sabiedriskajām radio programmām, LR4, ir mērķēta uz mazākumtautību klausītājiem un lielākoties raida krievu valodā. No 392 televīzijas programmām, kuras Latvijā saņēmušas apraides vai retranslācijas atļauju, pilnībā latviešu valodā raida 9 programmas, bet 383 programmas pilnībā vai daļēji ir pieejamas kādā no mazākumtautību valodām. Arī LTV7, sabiedriskās televīzijas programma, pārraida ziņas un dažādas analītiskās programmas krievu valodā. Sabiedrisko mediju portāls Lsm.lv veido saturu ne tikai latviešu, bet arī krievu un angļu valodās. Norādām arī, ka 2015. gadā 41 avīze un 33 žurnāli tika publicēti krievu valodā. Bez tam jāņem vērā, ka vairāk, nekā 94% mazākumtautību iedzīvotāju prot latviešu valodu, un tādējādi šai iedzīvotāju kategorijai ir pieejams mediju saturs latviešu valodā.
83. Līdz ar to Latvija nepiekrīt Komitejas vērtējumam, ka tiek ierobežota personu, kas pieder pie nacionālajām minoritātēm, pieeja medijiem.
84. Papildus vēlamies norādīt, ka viedoklī tiek lietots nepareizs nosaukums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam, respektīvi, tekstā tiek lietots “Administratīvo pārkāpumu kodekss” nevis “Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss”.

Konvencijas 10. pants

Mazākumtautību valodu lietošana saskarsmē ar valsts pārvaldi

Viedokļa 120. – 123. punkts

85. Ņemot vērā vēsturiskās īpatnības, to, ka latviešu skaitliskais sastāvs 20. gadsimta laikā valsts teritorijā ir samazinājies, atsevišķās lielākajās pilsētās, arī Rīgā, pamatnācija joprojām ir minoritāte un latviešu valoda tikai nesēn atguvusi valsts valodas statusu, nepieciešamība aizsargāt valsts valodu un nostiprināt tās lietošanu ir cieši saistīta ar Latvijas valsts demokrātisko iekārtu. Ievērojot latviešu valodas

kā valsts valodas nostiprinājumu Satversmē, kā arī to, ka globalizācijas apstākļos Latvija ir vienīgā vieta pasaulē, kur var tikt garantēta latviešu valodas un līdz ar to arī pamatnācijas pastāvēšana un attīstība, latviešu valodas kā valsts valodas lietošanas jomas sašaurinājums valsts teritorijā uzskatāms arī par valsts demokrātiskās iekārtas apdraudējumu (Satversmes tiesas spriedums lietā nr. 2001-04-0103). Tādējādi valsts, nosakot valodu par valsts valodu, principā apņemas garantēt pilsoņiem tiesības lietot šo valodu bez ierobežojumiem ne tikai privātajā dzīvē, bet arī attiecībā ar valsts iestādēm, sūtot un saņemot informāciju šajā valodā. Bez tam valsts varas institūciju lēmumi valstij būtisku vērtību, piemēram, valodas, pilsonības vai arī kultūras mantojuma, aizsargāšanai ir uzskatāmi par politiskiem lēmumiem (Satversmes tiesas spriedums lietā nr. 2005-02-0106). Tādēļ ir saprotams, ka Valsts valodas likums paredz saglabāt, aizsargāt un attīstīt latviešu valodu, vienlaicīgi, nodrošinot mazākumtautību integrāciju Latvijas sabiedrībā un ievērojot mazākumtautību tiesības izmantot savu dzimto vai citu valodu.

86. Vēlamies atgādināt, ka Latvijas normatīvajos aktos ir noteikts skaidrs regulējums latviešu valodas lietošanai valsts pārvaldes institūcijās. Tāpat ir noteikts, kādos gadījumos iespējams lietot mazākumtautību valodas saziņā ar valsts iestādēm, piemēram, saziņā ar policijas un ārstniecības iestādēm, glābšanas dienestiem un citām iestādēm steidzamos medicīniskās palīdzības izsaukuma gadījumos, noziegumu izdarīšanas vai citu likumpārkāpumu gadījumos.

Konvencijas 11. pants

Personvārdi mazākumtautību valodās

Viedokļa 125. – 127. punkts

87. Latvija atkārtoti vēlas uzsvērt, ka starptautiskās tiesības neaizliedz valstij regulēt personvārdu rakstību tās izdotajos personu apliecinošos dokumentos un citos oficiālos dokumentos. Kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina lietā *Mentzen pret Latviju*, valsts valoda ir viena no konstitucionālajām pamatvērtībām, tāpat kā valsts teritorija, valsts uzbūve un valsts karogs. Tādējādi valsts, kas atzīst konkrētu valodu par oficiālu, uzņemas garantēt saviem pilsoņiem tiesības to lietot netraucēti ne tikai savā privātajā dzīvē, bet arī saskaroties ar valsts iestādēm, nosūtot un saņemot informāciju šajā valodā.
88. Latvijas normatīvie akti (Valsts valodas likums, Personu apliecinošu dokumentu likums, Ministru kabineta 2004. gada 2. marta noteikumi Nr. 114 „Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju” un Ministru kabineta 2012. gada 21. februāra noteikumi Nr. 134 „Personu apliecinošu dokumentu noteikumi”) paredz skaidru procedūru citvalodu personvārdu atveidei latviešu valodā un identifikācijai personas dokumentos. Latvijas normatīvie akti nodrošina Konvencijas 11. panta pirmās daļas īstenošanu un garantē nacionālo minoritāšu pārstāvju tiesības izmantot savu vārdu un uzvārdu mazākumtautību valodā.
89. Latvija arī vēlas norādīt, ka, saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 3. septembra noteikumu Nr. 761 „Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem” 136.4. apakšpunktu, papildinājumus dzimšanas reģistrā izdara, pamatojoties uz personu iesniegumu, ja persona, atveidojot personvārdu, kas ierakstīts izloksnē vai svešvalodā, vēlas saglabāt arī sava uzvārda vēsturisko formu vai citas valodas

oriģinālformu. Šāda personvārda oriģinālformas ierakstīšana tiek veikta šķērssvītās.

90. Attiecībā uz dzimšanas reģistrā norādīto vecāku vārdu un uzvārdu informējam, ka, ja personas vecāki ir ārzemnieki un tiek uzrādīts personvārda oriģinālformu apliecinošs dokuments, dzimšanas reģistrā iespējams norādīt vecāku vārda un uzvārda oriģinālformu latīņalfabētiskajā transliterācijā papildus vecāku personvārdam, kas atveidots latviešu valodā.
91. No minētā secināms, ka citvalodas personvārda oriģinālformas atveide ir iespējama gadījumos, ja personas vārds ir rakstāms latīņalfabētiskajā transliterācijā.

Mazākumtautību valodu lietošana topogrāfiskajos apzīmējumos un privātās izkārtnēs

Viedokļa 129. – 131. punkts

92. Latvija atkārtoti vēlas uzsvērt, ka, īstenojot Konvencijas 11. pantu, valstīm ir tiesības ņemt vērā specifiskos apstākļus un savu tieslietu sistēmu. Pievienojot savam ratifikācijas instrumentam Deklarāciju, Latvija ir tikai izmantojusi savas tiesības noteikt Konvencijas 11. panta trešās daļas piemērošanas sfēru, nosakot tās piemērošanu atbilstoši Satversmei un citiem Latvijas Republikā spēkā esošiem normatīvajiem aktiem, kas nosaka valsts valodas lietojumu. Papildus jāuzsver, ka Satversme un citi normatīvie akti paredz saglabāt, aizsargāt un attīstīt latviešu valodu, vienlaicīgi, nodrošinot mazākumtautību integrāciju Latvijas sabiedrībā un ievērojot to tiesības izmantot savu dzimto vai citu valodu. Tādējādi Deklarācija nekādā veidā neierobežo Konvencijas mērķi saglabāt nacionālo minoritāšu kultūras un lingvistisko identitāti un to attīstīt.
93. Papildus vēlamies norādīt, ka valsts valoda kā konstitucionāla vērtība ir aizsargājama un iedzīvinājama praksē, un tās lietošana ikdienā Latvijas teritorijā un Latvijas iedzīvotāju vidū ir jāatbalsta. Valstij ar visiem tai pieejamajiem līdzekļiem ir maksimāli jāveicina tas, lai latviešu valodas lietojums tiktu nostiprināts Latvijas teritorijā. Latviešu valodai ir ne tikai informatīva, bet arī simboliska, vēsturiska un nacionāla nozīme. Prasībai vietvārdus lietot un sabiedrībai paredzēto tradicionālo un vispārpieejamo informāciju (ar konkrētiem izsmeļoši norādītiem izņēmumiem) sniegt tikai valsts valodā ir saskatāms leģitīms mērķis aizsargāt sabiedrībai būtiskas nacionālas intereses. Šādā veidā arī tiek praksē iedzīvināta daļa no vispārējās valsts politikas attiecībā uz valsts valodas lietošanu, kopumā tādā veidā arī ārvalstniekiem un cittautiešiem nodrošinot kvalitatīvu dzīves vidi un iespējas pilnvērtīgi iekļauties sabiedrības dzīvē un realizēt savas intereses. Valsts valodas lietošana topogrāfiskajos apzīmējumos un privātās izkārtnēs sniedz ievērojamu labumu un ieguvumu sabiedrībai, veicinot latviešu valodas lietošanu un apgūšanu ikdienas dzīves vidē, tādējādi arī palīdzot veiksmīgāk integrēt mazākumtautību pārstāvjus. Valsts valodas lietojums publiskajā telpā ir uzskatāms par vienu no pamatiem, lai sabiedrība būtu pēc iespējas vienotāka un saliedētāka.

Konvencijas 12. pants

Vienlīdzīga piekļuve izglītībai un starpkultūru izglītība

Viedokļa 134., 135. un 140.punkts

94. Lai nodrošinātu kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura aprobāciju atbilstoši vispārējās izglītības obligātā satura aprakstam un mācību satura ieviešanu pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē, Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” ietvaros norisinājās jauna vispārējās izglītības satura izstrāde. 2017. gada rudenī notika vispārējās izglītības satura piedāvājuma prezentācija, kurai sekoja sabiedriskā apspriešana līdz 2018. gada februārim, un saņemtie priekšlikumi tika izmantoti mācību satura pilnveidei. Notiek darbs pie normatīvā regulējuma izstrādes, lai 2019. gada 1. septembrī uzsāktu jaunā satura ieviešanu pirmsskolā. Jaunā vispārējās izglītības satura piedāvājumā ir iekļauti arī tādi aspekti kā tolerance, cieņa pret citām kultūrām, utt.
95. Projekta ietvaros tiek izstrādāts arī mācību jomas “Kultūras izpratne un pašizpausme mākslā” saturs, kas paredz visiem izglītojamajiem vienlīdzīgas iespējas gūt izpratni par Latvijā dzīvojošo tautu kultūras izpausmēm un kultūras mantojumu, kā arī veicināt savstarpējās cieņas un starpkultūru dialoga veidošanos. Vienlaikus tiek izstrādāts jauns saturs arī mācību priekšmetam “Vēsture un Latvijas vēsture”, paredzot daudzpusīgu šo tēmu apguvi, aplūkojot dažādus vēstures posmus un notikumus, kā arī to ietekmi uz pasaules un Latvijas attīstību.

Viedokļa 137. punkts

96. Informējam, ka atbalsta pasākumi, kas tiek nodrošināti romu skolēniem, iekļauj arī papildu mācību stundas visos mācību priekšmetos līdzās mācību līdzekļu nodrošināšanai.

Viedokļa 138. un 141. punkts

97. Plānots, ka no 2020. gada 1. septembra izglītības programmas “Speciālās pamatizglītības programma izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem” un “Speciālās pamatizglītības mazākumtautību programma izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem” tiks īstenotas tikai vispārējās izglītības iestādēs, izglītojamos integrējot vispārējās izglītības programmās un sniedzot atbalsta pasākumus mācīšanās grūtību novēršanai. Tādējādi 69 romu izglītojamie (22,4% no kopējā romu izglītojamo skaita) tiks integrēti izglītības iestādēs ar latviešu mācību valodu un 24 romu izglītojamie (7,8% no kopējā romu izglītojamo skaita) tiks integrēti izglītības iestādēs ar mazākumtautību valodu, sniedzot atbalsta pasākumus mācīšanās grūtību novēršanai.
98. Informējam arī, ka, attiecībā uz speciālo izglītības programmu īstenošanu, Valsts pedagogiski medicīniskās vai pašvaldības pedagogiski medicīniskās komisijas atzinums vai arī logopēda, izglītības vai klīniskā psihologa atzinums par izglītojamā speciālajām vajadzībām ir primārais, kas nosaka atbilstošās izglītības programmas īstenošanu. Komisijas kompetencē ir sniegt atzinumu par izglītojamam ar speciālajām vajadzībām atbilstošāko izglītības programmu, tādējādi skolēniem tiek noteikta piemērotākā izglītības programma un programmas izvēle nav atkarīga no etniskās izcelsmes.
99. Papildus informējam, ka Izglītības kvalitātes valsts dienests īsteno Eiropas Sociālā fonda projektu "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai", lai mazinātu to bērnu un jauniešu, t.sk., romu tautības, skaitu, kas pārtrauc mācības un nepabeidz skolu. Paredzēts iesaistīt vismaz 80% pašvaldību, aptverot 614 vispārējās un profesionālās izglītības iestādes. Projekts veicina ilgtspējīgas sadarbības sistēmas veidošanu starp pašvaldību, skolu, pedagogiem un vecākiem, lai laikus identificētu bērnus un jauniešus ar risku pārtraukt mācības un sniegtu

viņiem personalizētu atbalstu. Skolotājiem tiek sniegta iespēja profesionāli pilnveidoties un stiprināt prasmes darbam ar jauniešiem. Tiks izstrādāti arī metodiskie līdzekļi un veidota vienota datu bāze, kas nodrošinās regulāru informācijas apmaiņu valsts, pašvaldības un skolas līmenī par identificētajiem skolēniem un audzēkņiem ar risku pārtraukt mācības, veiktajiem preventīvajiem pasākumiem un to rezultātiem. Projekts atbalsta arī jauniešu NVO iniciatīvas, lai aktualizētu mācību pārtraukšanas problēmu pašu jauniešu vidū, ar vienaudžu palīdzību uzrunātu skolēnus un iesaistītu viņus aktivitātēs. Pasākumi vērsti uz agrīnu problēmas diagnostiku un risinājumu, lai novērstu samilzušu situāciju risināšanu, kas prasītu daudz vairāk resursu un varētu būt mazāk efektīva. Ar pašvaldību starpniecību arī paredzēts sniegt individuālu atbalstu bērniem un jauniešiem, kuri varētu pārtraukt mācības līdzekļu trūkuma dēļ, piemēram, kompensēt izdevumus par transportu, ēdināšanu un dienesta viesnīcu, kā arī individuālo mācību līdzekļu iegādi.

100. Atsaucoties uz augstāk izklāstīto komentāros par viedokļa 57. un 59. punktu, informējam, ka romu mediatori, cita starpā, veicina romu bērnu iesaistīšanos izglītības procesā, t.i. nodrošina regulāras tikšanās ar Izglītības pārvaldes pārstāvjiem un romu bērnu vecākiem, kā arī iespēju robežās apzina reālo situāciju romu izglītības jomā vietējā līmenī. Romu mediatori arī veicina romu skolēnu pieeju projekta „PUMPURS” atbalstam, kas ir domāts, lai mazinātu bērnu izkrišanu no izglītības procesa. Romu mediatori seko, lai romu bērni mācās vispārīglītojošās skolās, nevis speciālajās izglītības iestādēs.
101. 2017./2018. mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs strādāja 4 romu tautības skolotāju palīgi (Jelgavas 4.sākumskolā, Lādezera pamatskolā, Baumaņu Kārļa Viļķenes pamatskolā un J.Raiņa Daugavpils 6.vidusskolā).
102. Pašlaik Latvijā nav nevienas skolas, kur darbotos romu etniskās klases, vai kur būtu klases ar romu skolēnu pārsvaru.

Viedokļa 139. punkts

103. Vēlamies informēt, ka valsts finansē interešu izglītības nodarbības, kas notiek neformālās izglītības ietvaros, piemēram, mākslinieciskā pašdarbība, koris, tautas deju nodarbības, mazākumtautības valodas apguve, etniskās kultūras izziņāšana u.c. Katra izglītības iestāde ir tiesīga izmantot šo piedāvājumu, saņemot konkrētas pašvaldības finansējumu interešu izglītības organizēšanai. Tādējādi arī romu valodas apguve un mākslinieciskā pašdarbība tiek veicināta no valsts puses.

“Lojalitātes prasības” izglītībā

Viedokļa 142. – 145. punkts

104. Latvija nepiekrīt Konsultatīvās komitejas vērtējumam, ka grozījumi Izglītības likumā saistībā ar lojalitātes prasību skolu skolotājiem ierobežo Konvencijas 13. pantā noteiktās tiesības personām, kas pieder pie nacionālajām minoritātēm, veidot un vadīt privātas izglītības un apmācības iestādes. Satversmes tiesa savā 2017. gada 22. decembra spriedumā, kurā tā vērtēja šo grozījumu atbilstību Satversmei (lietas Nr.2017-03-01), uzsvēra, ka pedagogam ir būtiska ietekme uz izglītojamo ne tikai noteiktas izglītības programmas apguves procesā, bet arī ikdienas saskarsmē. Tādējādi pienākums būt lojālam Latvijas valstij un tās Satversmei, nepārkāpt diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes pret personu aizliegumu, audzināt krietnus, godprātīgus, atbildīgus cilvēkus – Latvijas patriotus – un stiprināt viņu piederību Latvijas Republikai pēc būtības ir attiecināts uz

pedagoga un izglītības iestādes vadītāja rīcību un uzskatu izpausmi jebkurā formā, ja tā var ietekmēt izglītojamos vai izglītības procesa rezultātu. Latvijai kā demokrātiskai tiesiskai valstij, ņemot vērā vēsturisko pieredzi un veidojot atklātu, tolerantu, pilsoniski aktīvu sabiedrību, ir jā rūpējas par demokrātisko vērtību aizstāvēšanu un nostiprināšanu izglītības procesā.

105. Lojalitātes jautājumi nav jāvērtē no diskriminācijas perspektīvas, jo to mērķis ir demokrātisko vērtību saglabāšana un attīstība atbilstoši Latvijas valsts Satversmei. Šīs normas ir attiecināmas uz visiem pedagogiem, neskatoties uz viņu etnisko piederību. Vienlaikus jāpiemin, ka kopš šī regulējuma apstiprināšanas tas nav ne reizi piemērots un neviens pedagogs nav ticis atbrīvots no darba neatbilstības dēļ.

Konvencijas 14. pants

Mazākumtautību valodu mācīšana un izglītība mazākumtautību valodās

Viedokļa 150. punkts

106. Informējam, ka pārmaiņas valsts pārbaudījumu norisē mazākumtautību valodā notika pakāpeniski. Sākot ar 2006./2007. mācību gadu, valsts pārbaudes darbu vispārējā vidējā izglītībā materiāli tika sagatavoti latviešu valodā, bet mazākumtautību izglītības programmu izglītojamie varēja izvēlēties kārtot 12. klases centralizētos eksāmenus latviešu vai krievu valodā. Katru gadu pieauga to izglītojamo skaits mazākumtautību izglītības programmās, kuri izvēlējās kārtot centralizētos eksāmenus latviešu valodā: no 76% 2013./2014. mācību gadā līdz 92% 2016./2017. mācību gadā.
107. Ievērojot šo pozitīvo tendenci, 2017. gadā Ministru kabinets apstiprināja normatīvo regulējumu, kas noteica pāreju uz centralizēto eksāmenu kārtošānu latviešu valodā. Savukārt necentralizēto eksāmenu pāreja uz kārtošānu latviešu valodā notiks pakāpeniski, plānojot to pabeigt 2019./2020. mācību gadā 9. klasē un 2018./2019. mācību gadā 12. klasē.

Viedokļa 151. – 155. punkts

108. Vēlamies uzsvērt, ka gan augstākminētās izmaiņas eksāmenu regulējumā, gan grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā, kas paredz ar 2019./2020. mācību gadu mazākumtautību izglītības iestādēs sākt pakāpenisku pāreju uz izglītību latviešu valodā vidusskolu posmā, nesatur diskriminējošas normas attiecībā uz kādu no mazākumtautībām, bet tieši pretēji – veicina latviešu valodas apguvi visiem.
109. Grozījumu mērķis ir sniegt vienlīdzīgas iespējas visiem skolu absolventiem bez jebkāda veida diskriminācijas. Atsakoties no lingvistiski segregētas izglītības sistēmas, skolu beidzējiem tiks nodrošinātas vienādas iespējas darba un izglītības tirgū, t.sk., profesionālās un augstākās izglītības iestādēs, kurās izglītība tiek īstenota valsts valodā.
110. Šie grozījumi atbilst Latvijas starptautiskajām saistībām, kuras nosaka pienākumu ikvienam bērnam nodrošināt vienlīdzīgas iespējas iegūt izglītību un nodrošināt mazākumtautībām iespēju apgūt dzimto valodu, literatūru, ar savu kultūru un vēsturi saistītus priekšmetus. Tādējādi, Latvija arī turpmāk garantēs Konvencijā noteikto atbalstu mazākumtautību kultūras un identitātes saglabāšanai.
111. Tiek nodrošināta sadarbība ar mazākumtautību izglītojamo vecākiem, tajā skaitā, šādu Latviešu valodas aģentūras aktivitāšu ietvaros:

- vecāku ekspertu grupa (6-7 vecāku pārstāvji no Rīgas, Daugavpils, Liepājas), kas gatavi piedalīties mācību materiālu ekspertēšanā un aprobācijā;
 - konsultācijas mazākumtautību skolu izglītojamo vecākiem;
 - dalība vecāku sapulcēs ar informatīvi izglītojošu prezentāciju/sarunu;
 - Latviešu valodas aģentūras mājaslapas sadaļas vecākiem (<http://maciunmacies.valoda.lv/metodiskie-materiali/vecakiem>) papildināšana ar jauniem, aktuāliem materiāliem.
112. Sadarbībai ar mazākumtautību vecākiem un skolotājiem tiek izmantoti arī sociālie mediji, tajā skaitā, Facebook grupa skolotājiem “Dalīsimies pieredzē!” un Facebook grupa vecākiem “Mācāmies kopā!”.
113. Uzsveram arī, ka mazākumtautību skolēniem tiek saglabāta iespēja pēc izvēles daļu mācību satura apgūt dzimtajā valodā, tajā skaitā, dzimto valodu un literatūru un ar mazākumtautību kultūru saistītos mācību priekšmetus. Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” ietvaros mācību priekšmetos “Mazākumtautību valoda” un “Mazākumtautību valoda un literatūra”, atbilstoši jaunai mācīšanas un mācīšanās pieejai, tiek pilnveidots mācību saturs un izstrādāti jauni mācību materiāli.
114. Papildus, lai pilnveidotu mazākumtautību izglītības iestāžu pedagogu latviešu valodas prasmes mācību procesa īstenošanai latviešu valodā vai bilingvāli, pedagogiem, Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” ietvaros, ir paredzēti latviešu valodas kursi. Projekta ietvaros tiks nodrošināta latviešu valodas apguve augstākajā līmenī mazākumtautību pedagogiem profesionālo pienākumu veikšanai, pedagogu profesionālās kompetences pilnveide lingvistiski neviendabīgā vidē, kā arī tiks nodrošināti metodiskie un mācību materiāli izglītojamajiem un pedagogiem, kas kopumā veicinās līdzdalību un motivāciju, īstenojot mācības latviešu valodā. Ir plānots organizēt 120 stundu kursus pirmsskolas pedagogiem (100 grupas, 1500 pedagogi) un 120 stundu kursu pamatskolas un vidusskolas pedagogiem (125 grupas, 2000 pedagogi).
115. Atgādinām, ka valdība turpinās atbalstīt valsts finansētas mazākumtautību pamata un vidējās izglītības programmas septiņās valodās: krievu, poļu, baltkrievu, ukraiņu, igauņu, lietuviešu valodās un ivritā, kas ir ievērojami vairāk nekā citās Eiropas valstīs.

Valsts valodas apguve

Viedokļa 158. punkts

116. Viedoklī minēts, ka finansiāls atbalsts tiek nodrošināts latviešu valodas apguvei līdz B2 līmenim. Vēlamies precizēt, ka latviešu valodu var apgūt līdz C1 (ieskaitot) līmenim.

Konvencijas 15. pants

Mazākumtautību pārstāvība vēlēšanās institūcijās un valsts pārvaldē

Viedokļa 167. punkts

117. Latvijas nostāja attiecībā uz vēlēšanu tiesību pašvaldībās piešķiršanu nepilsoņiem ir nemainīga, proti, vēlēšanu tiesības ir nesaraunami saistītas ar pilsoņa statusu. Latvijas integrācijas politikas mērķis ir veicināt naturalizāciju un palielināt Latvijas pilsoņu skaitu, nevis nepilsoņu ar plašām tiesībām skaitu.

Tiesību piedalīties pašvaldību vēlēšanās piešķiršana nepilsoņiem negatīvi ietekmētu valsts īstenoto integrācijas politiku ilgtermiņā un mazinātu nepilsoņu vēlmi naturalizēties.

118. Vēlamies arī informēt, ka, atbilstoši Valsts valodas likuma 6. pantam, valsts un pašvaldību darbiniekiem jāprot un jālieto valsts valoda tādā apjomā, kāds nepieciešams viņu profesionālo un amata pienākumu veikšanai. Papildus jāuzsver, ka Satversmes 101. panta otrās daļas trešais teikums noteic, ka pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda. Tātad prasība lietot valsts valodu pašvaldībās ir nostiprināta konstitucionāli.

Viedokļa 168. un 170. punkts

119. Latvijā pastāvošie ierobežojumi attiecībā uz nepilsoņu tiesībām ir jāskata kontekstā ar iekļaujošu valdības politiku sabiedrības integrācijas jomā. Latvijas normatīvie akti neparedz personu bez Latvijas pilsonības pilnīgu atstumšanu no valsts sfēras, bet ierobežo šīs personas tikai attiecībā uz darbu valsts dienestā vai amatam, kas saistīti ar valsts drošību vai tiesiskās un politiskās iekārtas uzturēšanu. Turklāt noteiktie ierobežojumi ir samērīgi un atbilst arī citu valstu praksei. Tādēļ Latvija uzskata, ka šajās jomās nav nepieciešama tālāka Latvijas pilsoņu un nepilsoņu tiesību tuvināšana.

Institucionālais ietvars mazākumtautību līdzdalībai lēmumu pieņemšanā

Viedokļa 174., 175. un 177. punkts

120. Kopš 2014. gada aktīvi darbojas atjaunotā Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvā komiteja, kuras sastāvā ir pārstāvji no 16 aktīvākajām mazākumtautību NVO, kas pārstāv visas lielākās Latvijas nacionālās minoritātes, kā arī mazās etniskās grupas, tai skaitā, armēņus un arābus. Saskaņā ar Mazākumtautību NVO pārstāvju konsultatīvās komitejas nolikumu, Kultūras ministrija organizēja atvērto konkursu NVO par iespēju izvirzīt savus kandidātus pārstāvniecībai minētajā komitejā.
121. NVO var izvirzīt kandidātu pārstāvniecībai komitejā, ja organizācija ir reģistrēta Latvijas Republikā vismaz divus gadus. Organizācijas izvirzītajam kandidātam ir jābūt pilngadīgam, kā arī ar vismaz divu gadu pieredzi mazākumtautību nevalstisko organizāciju darbībā. Speciāli izveidota kandidātu izvērtēšanas komisija pēc konkrētajiem kritērijiem (organizācijas darbības mērķis; organizācijas reģistrācija Latvijas Republikā vismaz divus gadus; kandidāta atbilstība nolikuma prasībām) izvērtēja NVO izvirzītos pārstāvjus darbam Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvajā komitejā. No 29 mazākumtautību NVO pārstāvjiem, kas pieteicās dalībai komitejā, tika izvēlēti 16 organizāciju pārstāvji. Izvēlētie mazākumtautību NVO deleģētie pārstāvji aktīvi piedalās un pauž savu viedokli komitejas sēdēs, pārstāvot savas nacionālās minoritātes intereses.

Viedokļa 176. un 177. punkts

122. Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvā padome (turpmāk – Romu padome) tika izveidota 2012. gadā, lai nodrošinātu romu integrācijas politikas pasākumu plānošanas un īstenošanas koordināciju starp vairākām iesaistītajām pusēm, t.sk. līdzatbildīgajām valsts pārvaldes institūcijām, romu NVO un NVO, kas darbojas romu integrācijas jomā. Romu padomes locekļi regulāri tiek informēti par aktualitātēm romu integrācijas jomā gan nacionālajā,

gan Eiropas Savienības (ES) līmenī, piemēram, par starptautiska līmeņa pasākumiem, labās prakses piemēriem un atklātajiem projektu konkursiem. Romu padomes sēdēs tika prezentēti un apspriesti projekta „Latvijas romu platformas” pasākumi, to saturs un sasniegtie rezultāti, romu izglītības monitoringa rezultāti, prezentēts ikgadējais informatīvais ziņojums par romu integrācijas politikas pasākumu īstenošanu, kurā ir iekļauta arī informācija no romu nevalstiskajām organizācijām un informācija par pašvaldību piedāvāto atbalstu romu integrācijai.

123. Padomes romu tautības locekļiem ir vairākas iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu par romu integrācijas politikas izveidi un īstenošanu. Padomes pārstāvji un eksperti regulāri tiek aicināti apspriest uzdevumus un sniegt praktiski īstenojamus ierosinājumus romu integrācijas jomā, piemēram, izstrādājot priekšlikumus Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas plānam 2017. – 2018. gadam un Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānam 2019. – 2020. gadam. Turklāt romu NVO pārstāvjiem ir iespēja Romu padomes laikā uzrunāt kultūras ministri, sniegt ierosinājumus un tos apspriest kopā ar citiem padomes locekļiem, kuri pārstāv līdzatbildīgās ministrijas.
124. Padomes romu tautības locekļiem un pieaicinātiem ekspertiem ir apmaksāti transporta izdevumi, lai veicinātu to dalību Romu padomes sēdēs. Ja kādu iemeslu dēļ Romu padomes loceklis nevar piedalīties padomes sēdē, viņš tiek aicināts iesniegt savus priekšlikumus rakstiski. Romu padomes locekļi regulāri piedalās Latvijas romu platformas ikgadējā sanāksmē. Sanāksmē apspriestie ierosinājumi no romu pilsoniskās sabiedrības puses tiek ņemti vērā, izstrādājot Latvijas romu platformas pasākumus nākamajam periodam.
125. Kultūras ministrijas mājas lapā sadaļā par romiem sabiedrībai ir pieejami aktuālie nacionālā un starptautiskā līmeņa dokumenti, materiāli un informatīvie ziņojumi par romu integrācijas īstenojamiem pasākumiem, pētījumi u.c. materiāli. Šajā sadaļā ir pieejams arī specializētais materiāls pašvaldības iestāžu darbiniekiem par romu kultūru, romu mediatoru darbību un labo praksi, kā arī ES struktūrfondu programmu finansējuma apguvi.

Viedokļa 180., 181., 183. un 184. punkts

126. Lai veicinātu romu iesaisti darba tirgū, ņemot vērā romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju ieteikumus, 2018. gadā tika organizēts seminārs „Romu pārstāvju labāka pieeja darba tirgum”, kura mērķis bija veicināt sadarbību starp romu potenciālajiem darba ņēmējiem un darba devējiem, kā arī sociālajiem partneriem un Nodarbinātības valsts aģentūru. Semināra laikā tika apspriesta Latvijas romu situācija nodarbinātības jomā, kā arī labā prakse romu iesaistīšanai darba tirgū un veicinoši pasākumi, kas palīdzētu romiem efektīvāk iekļauties darba tirgū. Pasākuma rezultātā tika sagatavots ziņojums (publicēts Kultūras ministrijas mājaslapā) par semināra rezultātiem, iekļaujot praktiskus ierosinājumus turpmākajam darbam un sadarbības attīstībai. Balstoties uz ziņojuma ierosinājumiem, ir plānots izstrādāt atbalsta pasākumus romu iekļaušanai darba tirgū, izveidot un attīstīt darba devēju tīklu ar uzņēmējiem, kuri ir gatavi atbalstīt romu nodarbinātību, kā arī attīstīt efektīvāku sadarbību ar Nodarbinātības valsts aģentūru.
127. Vēlamies arī vērst uzmanību uz komentāriem par viedokļa 57. un 59. punktu, kur ir izklāstīts romu mediatoru darbs. Papildus jau aprakstītajam, informējam, ka, saskaņā ar izvērtējumu par romu mediatoru veikto darbu un tā rezultātiem, no romu ģimeņu skatupunkta vairākās pilsētās romu mediatora darbs visaugstāk tiek

vērtēts izglītības un sociālo jautājumu risināšanā, atbalsta sniegšanā veselības aprūpes, nodarbinātības un mājokļu nodrošināšanas jautājumos. Arī pilsētu pašvaldību iestāžu darbinieki atzinīgi novērtējuši mediatora darbu, jo mediatora darbs ir veicinājis romu piekļuvi dažādiem pakalpojumiem un atbalsta pasākumiem, ir motivējis romu tautības vecākus un viņu bērnus aktīvāk iesaistīties izglītības procesā, ir palīdzējis uzturēt dialogu starp pašvaldību un romu kopienu. Kopumā visi aptaujas dalībnieki no pašvaldību iestādēm un romu pārstāvji ir pozitīvi novērtējuši romu mediatoru darbu un sasniegtos rezultātus. Tiek sagaidīts, ka romu mediatori turpinās strādāt arī pēc projekta beigām.